

Отже, досвід російсько-української війни показує, що вогнева підготовка для дій в урбанізованому середовищі має бути побудована як цілісна система сценарного навчання. Її зміст повинен охоплювати індивідуальну стрілецьку майстерність, роботу у складі малої групи, дії в будівлях і між будівлями, стрільбу після переміщення, нічні вправи, роботу в умовах дронного спостереження, взаємодію з БПЛА, артилерією та групами вогневої підтримки, а також післядійовий аналіз виконання вправ. Головним результатом такої підготовки має стати не механічна здатність уражати мішені, а сформована бойова компетентність військовослужбовця, який здатний безпечно, точно, швидко й узгоджено застосовувати зброю в складному просторі населеного пункту.

Бірюков Олексій Ігорович

Начальник кафедри вогневої підготовки

кандидат технічних наук, полковник

Київський інститут Національної гвардії України

ПЕРСПЕКТИВИ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ УКРАЇНО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Україно-російська війна змінила зміст вогневої підготовки військовослужбовця: стрілецька зброя більше не може розглядатися лише як засіб індивідуального ураження цілі на навчальному рубежі. Автоматична зброя і кулемети застосовуються в умовах постійної загрози БПЛА, артилерійського ураження, штурмових дій малих груп, бою в лісосмугах, населених пунктах і на підготовлених позиціях. За оцінкою RUSI, у 2024 році обидві сторони війни перебували у постійному процесі адаптації, що призводило до появи нових спроможностей, тактик і уроків для України та партнерів; сам звіт ґрунтувався на польових відвідуваннях українських бригад і штурмових підрозділів на Донецькому та Сумському напрямках. Це означає, що перспективи вогневої підготовки слід визначати не як механічне збільшення кількості стрільб, а як перехід до адаптивної системи формування вогневої компетентності.

Показовим є досвід, наведений у матеріалах АрміяInform: військовослужбовець-десантник зазначає, що навіть снайперська група на позиції повинна мати автоматичну зброю або кулемет для готовності до раптового ближнього контакту з противником. Отже, сучасна вогнева підготовка має виходити з принципу універсальної готовності військовослужбовця до швидкої зміни бойової ролі: від прицільного вогню до прикриття, від роботи в складі малої групи до взаємодії з розрахунком кулемета, від оборони позиції до відбиття раптового штурму.

Першою перспективою є посилення практико-орієнтованої підготовки до ближнього бою в умовах обмеженої видимості, складного рельєфу та дефіциту часу на прийняття рішення. Українські підрозділи під час тренувань відпрацьовують рух, роботу з-за рогу, дії в дверних отворах, перехід коридорами, зачищення кімнат і взаємодію групи, яка штурмує, з групою, яка обороняється. Для вогневої підготовки це означає необхідність ширшого використання вправ, де оцінюється не лише

влучність, а й безпечне поводження зі зброєю в русі, контроль секторів, зміна положення для стрільби, комунікація в парі та групі, дисципліна вогню, розпізнавання умовної цілі і швидке припинення вогню.

Другою перспективою є розвиток підготовки кулеметників і номерів обслуги як окремого фахового напрямку. Бойовий досвід показує, що 12,7-мм кулемети Browning M2 застосовуються не лише для ураження піхоти, неброньованої та легкоброньованої техніки, а й у складі мобільних вогневих груп протиповітряної оборони. В одному з відкритих прикладів розрахунок Browning M2 у складі трьох осіб працював по ворожих БПЛА, здійснюючи акустичне та візуальне виявлення цілей і ведення вогню чергами по «Ланцетах» та Zala. З педагогічної точки зору це актуалізує підготовку кулеметника як спеціаліста, який володіє не лише технікою стрільби, а й навичками спостереження, розподілу ролей у розрахунку, оцінювання дистанції, взаємодії з іншими вогневими засобами та відповідального витрачання боєприпасів.

Третьою перспективою є включення до вогневої підготовки елементів протидії повітряним загрозам на тактичному рівні. Повномасштабна війна показала, що малорозмірні БПЛА стали постійним чинником поля бою, а мобільні вогневі групи регулярно залучаються до захисту критичної інфраструктури і цивільного населення. За повідомленням АрміяInform, такі групи постійно проводять заняття з тактичної та психологічної підготовки, оскільки противник змінює тактику і способи застосування ударних дронів.

Отже, вогнева підготовка має передбачати не тільки стрільбу по стандартних наземних мішенях, а й формування базових навичок виявлення, супроводу та умовного ураження швидкоплинних цілей, з обов'язковим урахуванням безпеки, секторів відповідальності та взаємодії з системою оповіщення.

Четвертою перспективою є інтеграція мультимедійних і лазерних симуляторів у систему підготовки. У відкритому матеріалі АрміяInform зазначено, що українські підрозділи використовують лазерні тактичні симулятори двостороннього вогневого контакту, які дають змогу фіксувати кількість пострілів, влучань, умовних поранень та інші показники ефективності окремого бійця і підрозділу. Це відкриває перспективу переходу від суб'єктивної оцінки занять до доказової педагогіки вогневої підготовки, коли інструктор має цифрові дані для аналізу дій курсанта або військовослужбовця. У такій моделі результатом заняття стає не лише оцінка за мішенню, а й профіль помилок: несвоєчасне відкриття вогню, нераціональне витрачання боєприпасів, порушення взаємодії, небезпечний сектор, невдала зміна позиції.

П'ятою перспективою є поєднання індивідуальної влучності з колективною вогневою взаємодією. У підготовці військовослужбовця майбутнього центральне місце має займати не ізольована стрілецька вправа, а навчальна ситуація, у якій автоматник, кулеметник, гранатометник, оператор БПЛА, командир відділення і бойовий медик діють у єдиному тактичному контурі. Такий підхід відповідає логіці сучасної західної підготовки: американська Integrated Weapons Training Strategy передбачає послідовність навчальних таблиць і обов'язкові передумови до бойової

стрільби, а не одноразове виконання кваліфікаційної вправи без попереднього нарощування навичок. Для українських ВВНЗ та навчальних центрів це означає доцільність побудови модульної програми: базова техніка пострілу, стрільба після фізичного навантаження, стрільба в парі, робота малої групи, кулеметне прикриття, дії під умовним впливом БПЛА, підсумкове заняття з аналізом результатів.

Наукова новизна запропонованого підходу полягає в тому, що перспективи вогневої підготовки розглядаються як перехід від «стрільби за вправою» до адаптивної моделі бойового навчання, де головними показниками є не лише влучність, а й готовність до контактного бою, здатність діяти в групі, культура роботи з автоматичною зброєю, фахова підготовка кулеметних розрахунків, стійкість до стресу та здатність швидко навчатися на власних діях. Практичне значення полягає у можливості використання цих положень під час оновлення програм вогневої підготовки курсантів, створення чек-листів для інструкторів, розроблення занять на мультимедійних тренажерах і впровадження післядійного аналізу після кожного вогневого модуля.

Отже, в умовах україно-російської війни вогнева підготовка має розвиватися у напрямі реалістичності, вимірюваності, міждисциплінарності та постійного оновлення змісту. Автоматична зброя і кулемети залишаються базовими засобами ближнього бою, але їх ефективність дедалі більше залежить від підготовки військовослужбовця до роботи в інформаційно насиченому, дронізованому, мінному та урбанізованому середовищі. Перспективним є створення такої системи підготовки, у якій кожне заняття завершується не формальним підбиттям підсумків, а конкретним визначенням того, що було виконано правильно, що потребує повторення і які навички мають бути вдосконалені до наступного тренування.

***Бовсунівський Ігор Миколайович**
старший викладач кафедри професійної військової підготовки
підполковник
Київський інститут Національної гвардії України*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЕКСПЛУАТАЦІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ШТУРМОВИХ ГВИНТІВОК З РІЗНИМИ СИСТЕМАМИ ГАЗОВІДВЕДЕННЯ (CARBINE (DIRECT IMPINGEMENT (DI)) ТА GAS PISTON), А ТАКОЖ AR- ТА АК-ПЛАТФОРМ В УМОВАХ НАДМІРНОГО ЗАБРУДНЕННЯ, ЗАПИЛЕНOSTІ, ВИСОКИХ І НИЗЬКИХ ТЕМПЕРАТУР ТА ТРИВАЛИХ КОНТАКТНИХ БОЇВ

Досвід ведення бойових дій високої інтенсивності в Україні (2022–2026 рр.) вкотре актуалізував питання вибору стрілецької зброї. Протистояння між зразками стрілецької зброї радянського зразка (та на їх основі іноземних розробок (насамперед російських і китайських)) та західними системами (M4/UAR-15, HK416/417, CZ BREN 2, FN SCAR та ін.) виходить за межі табличних характеристик. В різних умовах

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ